

- הגליון השבועי של קהילת מכון -

יגדיל תורה

גליון מספר: 88

פרשת קרח

העלון מוקדש להצלחת נוחי בן זהבה ויוסף דורון בן דזי

מאזו - 0542390375

מה רצה קרח?

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

פרשתנו לא ארוכה היא וכולה סביב מעשה קורח ועדתו. וכבר מתחילה היא: "וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן יִצְהָר בֶּן קְהָת בֶּן לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן פֶּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן".

רבים תמהים מה ראה קרח לקום ולחלוק על משה רבנו גדול הנביאים? ועוד כיצד לא פחד הוא כי העם ירגמוהו אבן? בנוסף, עניין קריאת הפרשה על שמו של רשע זה אומר דרשני.

בבואנו לענות על שאלות אלו, יש להתבונן תחילה, טענת קרח מה היא? תשובה לכך ישנה בשני רבדים שונים. ברובד הפשט אנו מוצאים שטען "רַב לָכֶם כִּי כָל הָעֵדָה כֻּלָּם קְדֹשִׁים וּבְתוֹכָם ה' וּמַדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל קְהַל ה'?". כולם שווים הם, אין צורך בראש אחד.

וברובד המדרש מובא: "אמר קרח למשה בית מלאה ספרים צריך מזוזה או לאו? אמר משה צריך, אמר קרח דבר זה לא צוה הקדוש ברוך הוא! וכן אמר לו טלית שכולה תכלת צריכה פתיל תכלת? אמר לו משה הין, אמר לו קרח כל אלו הדברים שאתה אומר מדעתך הם, אלא חוט של תכלת פוטר, ואם הציצית כולה תכלת לא תפטור עצמה, אין דבריך אלא דברי שקרים!"

האם יש קשר בין הטענות? לכאורה הקשר ברור הוא. קרח טוען שכל העדה כולם קדושים, צריך שוויון מוחלט, ומבאר המדרש שהוא ביסס דבריו בקודש פנימה, ובא לו למשה רבנו בסברות הלכתיות שהיגיון רב טומנים הם בחובם - כל הבית מלא ספרים, וכל הטלית תכלת היא, וכל עם ישראל קדושים הם.

משה רבנו לא מקבל טענות אלו, ודבק בדבר ה'. אמת הדבר, כל העדה קדושים באופן מסוים, אך לא כולם בדרגה זהה. יש פתיל תכלת אחד ומזוזה אחת. אין זו גאווה כלל אם לוקחים המעמד והיכולות לטובת הכלל וכמעשה משה רבנו ושאר מנהיגי ישראל לדורותם.

טענת קרח מסוכנת היא, דווקא בגלל ההיגיון הטמון בה, וישנו חשש שבמהלך הדורות יקומו קולות זהים כנגד פרנסי הדור - נביאים, שופטים או רבנים. לכן שם הפרשה כשם אבי גישה זו בכדי להרחיק האדם מזו הסברא.

דברים במחשבה
אפשר לשנות את הטבע

פתרון החידה הקודמת
נס שאירע לו

החידה השבועית
תפילה אחרי רבו או בצידו

אפשר לשנות את הטבע!

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

הפילוסופיה הקדומה שתפסה מקום רב בעולם בתקופת ימי הביניים ולאחריה, החדירה לתרבות האנושית תפיסת עולם מעוותת שלפיה, אלוקים, או בלשונם "הסיבה הראשונה", ברא עולם באופן מקרי ולא מתוך פעולה רצונית, שכן "רצון האל" מעיד לשיטתם על חוסר שקיים באל. אם כן, אלוקים ברא עולם, שלא מתוך רצון, וממילא אין לו כל השתתפות במהלכיו ובהתרחשות בו. במילים אחרות- העולם נתון למהלכיו של הטבע.

ברבות השנים, עם התפתחות המדע המודרני, קיבלה תפיסת עולם זאת לבוש חדש. העולם המדעי על שלל גווניו מתבונן בעולם מתוך הבנה שהוא פועל על פי סדרים טבעיים וקבועים שאינם ניתנים לשינוי ולערעור. בשל כך, עיקר עיסוקו של העולם המדעי הוא בהבנת תהליכי הטבע ש"נכפו" על המציאות ללא כל בחירה מושכלת, מצדנו הנבראים.

אחת מהשפעותיה המרכזיות של תפיסת עולם מעין זו, היא יצירת מערכת חיים פאסיבית בקרב אנשים רבים. אנשים אלו יחיו מתוך תחושה עמוקה שאין כל יכולת לשנות את גזרות הגורל ואת חוקי המציאות שנכפו עלינו בגזירה עליונה.

אולם לא זאת גישתה העמוקה של תורתנו הקדושה. האמונה הישראלית מביעה רגשי אמון עמוקים בכל מה שנוגע ליכולת השפעת האדם על המציאות, הטבע והעולם. אכן יודעים אנו בידיעה ברורה ומושכלת שה' יתברך הוא זה אשר מחיה את המציאות בכל רגע נתון, ומרעיף על העולם כולו שפע טובה וברכה באופן תדיר שאינו פוסק לעולם.

אלא שגזרה חכמתו של השי"ת שדרך הופעת השפע מציאות תהיה ע"י מעשיהם של עמ"י. וכפי שכותב ר' חיים מוולוז'ין בספרו המופלא נפש החיים (שער א' פרק ג'): "כן בדמיון זה כביכול ברא הוא יתברך את האדם והשליטו על רבי רבוון כחות ועולמות אין מספר. ומסרם בידו שיהא הוא המדבר והמנהיג אותם עפ"י כל פרטי תנועות מעשיו ודבוריו ומחשבותיו וכל סדרי הנהגותיו הן לטוב או להיפך ח"ו כי במעשיו ודבוריו ומחשבותיו הטובים הוא מקיים ונותן כח בכמה כחות ועולמות עליונים הקדושים ומוסיף בהם קדושה ואור כמ"ש (ישעי' נ"א) ואשים דברי בפיך גו' לנטוע שמים וליסוד ארץ. וכמאמרם ז"ל אל תקרא בניך אלא בוניך כי

המה המסדרים עולמות העליוני' כבונה המסדר בנינו ונותנים בהם רב כח ובהיפוך ח"ו ע"י מעשיו או דבוריו ומחשבותיו אשר לא טובים. הוא מהרס ר"ל כמה כחות ועולמות עליונים הקדושים לאין ערך ושיעור. כמ"ש (שם מ"ט) מהרסיך ומחריביך וגו'. או מחשיך או מקטין אורם וקדושתם ח"ו. ומוסיף כח לעומת זה במדורות הטומאה ר"ל:".

רצונו של השי"ת הוא להיטיב למציאות ולנבראים בכל רגע נתון. אולם כאמור, הדרך להורדת השפע בפועל אל תוך כתלי המציאות הגשמית היא ע"י מעשיהם של ישראל. כאשר ישראל פועלים פעולה של קדושה בעולם, הן בדיבורם, הן במחשבותיהם והן במעשיהם, הם מורידים גוון חדש של שפע אלוקי בעולם.

על כל אחד ואחד מאתנו יש אחריות אלוקית ועצומה המונחת על כתפיו, הננו צריכים לשים ליבנו על מעשינו תדיר, מתוך הבנה שתוצאותיהם אינם משפיעים אך ורק על מסגרת חיינו האישית בלבד, כי אם על שטחי פעולה רחבים וגדולים יותר. מעשינו האישיים יוצרים השפעה כבירה על כלל מרחבי המציאות, כמובן בהתאמה לגודל המעשה שנעשה על ידינו. דברים אלו נכונים הן להשפעת מעשינו הטובים והן להשפעות אשר נוצרים בעקבות מעשינו השליליים.

מתוך כך יכולים אנו להשיב מעט על גישת העולם המודרנית, שכאמור מבוססת על המערך הפילוסופי הקדום. אף על גב שאכן ישנם בעולם חוקים טבעיים שאינם ניתנים לערעור, "יש מנהיג לבירה". השי"ת מתגלה מתוך הטבע ומחיה אותו. ע"י מעשיהם של עמ"י, מושפע שפע מהעולמות העליונים שמשפיע על חוקי הטבע ולעיתי נדירות אף משנה אותם בפועל.

זוהי מעלתם העמוקה של עמ"י. ביכולתם להשפיע שפע רב אל כלל גווני המציאות וליצור קיום עליון יותר לעולם כולו.

האם על כל נס יש לברך?

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

כתב ה"ר דוד אבודרהם בשם הרא"ש מלוניל שאין מברכין על נס אלא בנס שהוא יוצא ממנהג העולם, אבל נס שהוא מנהג העולם ותולדתו כגון שבאו עליו גנבים בלילה ובא לידי סכנה וניצל וכיוצא בזה אינו חייב לברך.

האם מברך הגומל על נס שנעשה לו

ובשם רבינו גרשום כתב שהנעשה לו נס אינו מברך הגומל ובסימן רי"ט יתבאר שיש חולקים בזה: **פסיקת הלכה:**

השו"ע פסק: "יש אומרים שאינו מברך על נס אלא בנס שהוא יוצא ממנהג העולם; אבל נס שהוא מנהג העולם ותולדתו, כגון שבאו גנבים בלילה ובא לידי סכנה וניצול וכיוצא בזה, אינו חייב לברך; ויש חולק, וטוב לברך בלא הזכרת שם ומלכות".

המ"ב (כט) ביאר שיוצא ממנהג העולם הוא כמו שמובא בגמרא לגבי אחד שהלך במדבר והיה בסכנת מיתה מחמת צמא ונעשה לו נס ויצא לו מעין מים.

נס בדרך שהוא מנהג העולם

המ"ב (ל,לא) כתב שמנהג העולם דהיינו שצעק לעזרה או שנזדמנו בני אדם לשם וברחו. ולכן כשיגיע שם בפעם אחר לפי הדעה הראשונה בשו"ע אינו חייב לברך, ולכן אינו מברך ברכת שעשה לי נסים, ומ"מ בשעה שאירע לו ההצלה צריך לברך ברכת הגומל דבברכת הגומל לא קפדינן כולי האי שיהיה נס גמור וכמבואר בסימן רי"ט בדעה הראשונה שהרבה אחרונים הסכימו לה. אך לפי השו"ע בסימן ריט סע' ט, אף ברכת הגומל אינו מברך מכיון שלא תקנו ברכות הגומל אלא רק על הארבעה שמוזכרים שם.

אמנם השו"ע הביא ויש חולק שסובר שחייב לברך וביאר המ"ב שאפילו היה ההצלה שלא למעלה מדרך הטבע אעפ"כ כיון שהיה בסכנה, לולי ההצלה שהייתה לו- נחשב הדבר כנס, וחייב להודות ולשבח לבורא על שהכין והזמין לו ההצלה ברגע זו.

מקרים שעליו לברך

המ"ב כתב שאם נפל עליו אבן וכיוצא בו או שעבר עליו עגלה טעונה שבדרך הטבע היה שימות עי"ז והוא ניצול ממיתה כשיגיע לאותו מקום משלשים לשלשים צריך לברך, ואם נפל אבן סמוך לראשו או נתקע ברזל סמוך לעינו ונעשה לו נס ולא נפל האבן על ראשו ולא נתקע הברזל בעין ממש לדעה ראשונה- אין מברכין, ולדעה שניה אפשר שמברכים כי כל אדם שקרוב לדבר שיש בו סכנה וניצול מברך, ולכן למעשה יברך בלא שם ומלכות.

כתבו האחרונים מי שנעשה לו נס יש לו להפריש לצדקה כפי השגת ידו ויחלק ללומדי תורה ויאמר הריני נותן זה לצדקה ויהי רצון שיהא נחשב במקום תודה שהייתי חייב בזמן המקדש וראוי לומר פרשת תודה. וטוב וראוי לו לתקן איזה צרכי רבים בעיר ובכל שנה ביום הזה יתבודד להודות לה' יתברך ולשמוח ולספר חסדו.

והחזו"ע (עמ' שלח) כתב שהעיקר כשו"ע לברך בלא שם ומלכות ודוקא על הנס היוצא ממנהג עולם יברך, כגון שנפלה עליו תקרה או אבן גדולה, שבדרך הטבע עלול הוא למות, או שנפל תחת גלגלי המכונית וניצול ממות, אבל אם באו עליו גנבים בלילה ובא לידי סכנה או שירו עליו יריות ולא פגעו בו אינו מברך שעשה לי נס.

ולכן מי שנפל מן הסולם ובשרו עליו יכאב אבל לא נפל למשכב לא יברך ברכת הגומל ולא שעשה לי נס אבל יברך בלי שם ומלכות.

וכן אם באו עליו גנבים וניצול או שנפל אבן או ברזל סמוך אליו אע"פ שהיה סכנת מות אם היה נופל עליו איננו מברך שעשה לי נס שאין דבר זה יוצא ממנהג העולם. מיהו אם בא עליו כדור מקנה רובה אך לא נכנס בבטנו ובשאר מקומות החלל אלא בא ברגיל או בידו וכן אם אחד תחב לו סכין בגופו ולא נכנס הסכין במקום החלל אלא בבשרו כיון שהגיע הדבר בגופו הרי זה ספק אם יברך בשם ומלכות לכן יברך בלא שם ומלכות.

שאלת השבוע

האם מותר להתפלל לפני רבו או אחרי רבו?

ר׳ שלום אשכנזי—זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש״ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל״ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז״ל

ניתן לשלוח מזל״ט או איחולי ברכה למייל או לוואטפאס של המכון עד יום חמישי.

דרגות יש בעם ישראל אך על כל אחד לקיים את ייעודו בעולם ולשאול מה ה׳ רוצה ממני, וכבר שנינו כי אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים! (ברכות יז ע״א)

שבת שלום!